

מניפסט חינוך היסטורי ואזרחי איכותי

15 עקרונות של התרומה הייחודית של ההיסטוריה להתפתחותן והתפתחותם של צעירות וצעירים

מניעת השימוש בעבר לרעה

מורכבות – ריבוי נקודות מבט – חשיבה ביקורתית

עקרון 1

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי לא מנסה להעביר אמת אחת על העבר. עם זאת, הוא שואף להגיע לאמת ההיסטורית קרוב ככל שניתן, בהתבסס על עובדות מוצקות וראיות מוסמכות ועל-ידי חתירה לאובייקטיביות. הוא יוצר הבנה שנרטיבים היסטוריים הם רב-שכבתיים ומרובי פרשנויות, והוא מעורר את הרצון לערער על נרטיבים אלו ולחשוב באופן ביקורטי.

עקרון 2

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מפרק מיתוסים היסטוריים וסטריאוטיפים על-ידי הצבת "מראת הכאב והגאווה" המסורתית בפרספקטיבה ובכך תומך במחנכות ובתלמידות בבוהן מחדש את תפיסותיהן ותבניותיהן התרבותיות ומעודדן לעשות כן. דפוס מסורתי זה נוצר סביב סבלה של האומה מחד גיסא והגאווה הלאומית מאידך גיסא, תוך התעלמות מהנזק שנגרם לאחרים ומההיסטוריות של אותם אזורים שלא נקשרו לנרטיבים של הלאום.

עקרון 3

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מעורר מודעות לעובדה שהעבר נתפס באופן שונה בהתאם לרקע החברתי והדורי של אדם ובהתאם למינו, וכן בהתאם להשתייכותו לקהילה אתנית, לשונית ודתית ולפי תפיסות עולם מגוונות בחברה. הוא מקדם את קבלת העקרון שיש להעריך אנשים ואירועים בהקשר של ערכיהם וזמנם.

עקרון 4

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי עוסק בנושאים רגישים ושנויים במחלוקת בהיסטוריה באופן אחראי במטרה לקעקע את השפעתן של פרשנויות מגוייסות, חד-צדדיות ומוטות של העבר, ועל-מנת לעצב את טבעו המורכב ורב הממדים. משמעותו של דבר היא המנעות משימוש בשפה מלבה, סובייקטיבית ועויינת וקידומו של שימוש במושגים ותפיסות מאוזנים, זאת מבלי להכשיר ולייפות נרטיבים היסטוריים בעיתיים ומבלי לצייר תמונה ורודה של העבר.

עקרון 5

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מקדם פיוס ארוך טווח בחברות שסועות על-ידי פיתוח כישורי אמפתיה ואת היכולת לחלוק על פרשנויות של העבר ללא שנאה ומבלי לפנות לאלימות.

קידום גישה כוללת ללימוד העבר

מגוון – דיאלוג – שוויון

עקרון 6

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מכיר בכך שחשיבותו קשורה בחוויות ובאתגרים בהווה ולכן הוא שואף לעזור לתלמידות להבין את העולם בו הן חיות וכן לתמוך בנטייתיהן לגבי דרכן בעתיד. במיוחד, משמעות הדבר היא משוכנעות עמוקה בהיות לימוד העבר מועיל לפיתוח מודעות פוליטית ואזרחית. אזרחות והיסטוריה הם מקצועות לימוד קשורים הדדית ורלוונטיים זה לזה.

עקרון 7

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מציג פרספקטיבות גלובליות ומקיף את הממדים הרבים של לימוד העבר – הפוליטיים, החברתיים, הכלכליים, התרבותיים והסביבתיים. הוא כולל לימוד של אירועי מפתח, אך גם של התפתחויות ארוכות-טווח וכן של נושאים מרכזיים כחיי היום-יום, טבע, מגדר, זכויות אדם והגירה.

עקרון 8

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי עוסק בערכים, אמונות, גישות ועמדות רבים, ובהם דמוקרטיה, סובלנות, כבוד לזכויות אדם, הבנה הדדית, לכידות חברתית, סולידריות, חופש, אומץ, שוויון הזדמנויות ואחריות, אך גם חברות ואהבה. בה בעת, הוא גם מתמודד עם תופעות שליליות כשימוש בסטריאוטיפים, דעות קדומות, שנאת זרים, גזענות ושנאה, מכיוון שגם אלו נמצאות על קשת ההתנהגויות האנושיות ועל-כן מחייבות עיון.

עקרון 9

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מקדם בברכה שוני תרבותי, דתי, ולשוני כדרך לטיפוח לכידות חברתית וקבלה וכדרך לקידום דיאלוג בין-תרבותי ובין-דתי.

עקרון 10

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי משתמש ב"היסטוריה שסביבנו" ככלי רב-עוצמה לקידום הבנה חיה וחיונית של העבר, והוא רואה במורשת, על ביטוייה הגשמיים והרוחניים, נתיב גישה ייחודי לעבר זה.

קידום חדשנות חינוכית

מעורבות – כשירויות – אוטונומיה

עקרון 11

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מבוסס על כשירויות, כולל מרכיבים קוגניטיביים (ידע), פונקציונלים (יישום ידע), אישיים (התנהגות) ואתיים (עקרונות מנחים להתנהגות). מכאן נגזרת הענקת מידה שווה של חשיבות לרכישת ידע, כשירויות, גישות, אמונות, עמדות וערכים מותאמי-הקשר.

עקרון 12

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי תורם לפיתוח כשירויות חיוניות¹ כגון כשירויות חברתיות ואזרחיות, מודעות וביטוי תרבותיים, יכולת ללמוד ללמוד, כשירויות דיגיטליות, חוש ליזמה וליזמות. הוא גם מעניק כשירויות רוחביות כגון חשיבה ביקורתית, יצירתיות, פתרון בעיות וקבלת החלטות.

עקרון 13

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מפתח כישורי חשיבה ומושגים בסיסיים: הבנה כרונולוגית, חשיבות היסטורית, עדות של מקור ראשון, פרשנות, סיבה ותוצאה, שינוי והמשכיות, השוואה וניגוד, אמפתיה, עובדה

¹ כפי שאלו מוגדרות ב- (2007) [European Reference Framework](#)

ודעה, הטייה ואובייקטיות. הוא גם עוסק בנושאים וברעיונות היסטוריים מרכזיים כמו עבדות, חוקה, סוציאליזם ושפל.

עקרון 14

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי מפתח את היכולת להבין ולנתח נושאים וארועים; היכולת לאסוף, לארגן, לחקור ולהעריך מקורות באופן לוגי וקוהרנטי, המוביל למסקנות וליצירת רעיונות. הוא גם מסייע לרכוש כשרון ביטוי בהיר על-ידי הצגת רעיונות וטיעונים באופן תמציתי.

עקרון 15

חינוך היסטורי ואזרחי איכותי כולל אסטרטגיות פדגוגיות ואסטרטגיות הערכה המחזקות למידה עצמאית, מוטיבציה ומעורבות, וכן מטפחות חוש אחריות, להט אקטיביסטי, דחף ליזום, ומתמרצות תקשורת ושיתוף פעולה. הוא מדגיש פיתוח של סקרנות, אוטונומיה, אופן מחשבה פתוח ובינלאומי, רוח הקרנית ויכולת להשוב באופן עצמאי ולהתנגד למניפולציות.